

Atbalsta iespējas

Cēsu novada Sociālā dienesta vadītājs **Ainārs Judeiks** atzīst, ka attiecībā uz cilvēku ar invaliditāti nodarbinātību līdz ar lielā novada izveidi iespējas vairs nav tik sadrumstalotas, sociālais tīklojums aptver visu pašvaldības teritoriju: "Mēs gan informējam cilvēkus ar invaliditāti par nodarbinātības iespējām, arī atbalsta centrā "Pērle" un citos atbalsta centros ir iespēja apgūt praktiskas prasmes, kas var noderēt darba atrašanās. Tāpat, individuāli izskatot katru gadījumu, ja tas iespējams, Sociālais dienests var palīdzēt ar transporta nodrošināšanu, lai cilvēks varētu nokļūt darbā. Tomēr dienesta transports ir ļoti noslogots, katrreiz jāizvērtē iespējas."

A. Judeiks informē, ka līdz ar sociālo pakalpojumu un palīdzības izvērtēšanu lielajā novadā izveidots jauns pabalsts vides pieejamības nodrošināšanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem, lai personām nodrošinātu iekļūšanu mājoklī, iespēju tajā pārvietoties un atvieglotu šo personu ikdienas aprūpi. Tas krietni atvieglotu ikdienas gaitas arī cilvēkiem, kas vēlas strādāt. Ainārs Judeiks: "Sociālais dienests ir ieinteresēts, lai cilvēki ar invaliditāti var būt mobili." □

Var iekļauties darba tirgū

Cēsu novadā kopumā 2022.gadā iekārtojās darbā 102 bezdarbnieki ar invaliditāti.

Savukārt ESF projekta "Subsidētās darbavietas bezdarbniekiem" pasākuma "Pasākumi noteiktām personu grupām" ietvaros 2021.gadā Cēsu novadā līgumi noslēgti ar astoņiem darba devējiem, bet 2022.gadā - ar čet-

riem. Līdz 28.februārim NVA pieņem darba devēju pieteikumus subsidēto darbavietu izveidei dažādu mērķa grupu klientu nodarbināšanai.

Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) Cēsu filiāles vadītāja Ilona Rute vērtē: "NVA pieredze liecina, ka darbspējīgiem darba meklētājiem ar invaliditāti ir labas iespējas iekļauties darba tirgū, taču nepieciešams atbalsts, ņemot vērā invaliditātes grupu un veidu. NVA dati liecina, ka bezdarbnieki ar dažādiem invaliditātes veidiem veiksmīgi strādā vairākās profesionālās darbības jomās dažādā profesionālajā

statusā."

Ilona Rute piebilst, ka svarīgs ir arī informatīvais, skaidrojošais darbs uzņēmējiem, tādēļ NVA ik mēnesi rīko darba devējiem tiešsaistes konsultācijas par personu ar invaliditāti nodarbināšanu. Tāpat ik gadu tiek rīkota akcija "Atvērto durvju dienas personām ar invaliditāti uzņēmumos", lai veicinātu darba meklētāju ar dažāda veida invaliditāti iekļaušanos darba tirgū un mazinātu stereotipus par personu ar invaliditāti nodarbināšanu. NVA pakalpojumu klāsts klientu ar invaliditāti nodarbinātības veicināšanai ir plašs. □

Palīdzēt sasniegt uzņēmuma mērķus

Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeiron" valdes priekšsēdētājs IVARS BALODIS "Druvai" uzsver, ka jautājums par cilvēku ar invaliditāti darba iespējām ir ļoti būtisks.

"Attiecībā uz cilvēkiem ar fizisku invaliditāti sabiedrībā notiek izmaiņas pozitīvā virzienā, bet attiecībā par cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem vēl sabiedrībai ir maz zināšanu. Un tas nozīmē, ka tieši šai grupai vajag lielāku valsts atbalstu kā sociālajiem, tā arī nodarbinātības pakalpojumiem," vērtē I.Balodis.

Viņš uzsver, ka valstij vajadzētu mērķi, ka katram ir jāstrādā, katram ir jānopelna – vairāk vai mazāk, bet jānopelna, ļaujot ikvienam apzināties, ka viņš ir devis savu ieguldījumu, ka ir piepildījis savu dzīvi. "Ekonomisti noteikti var izrēķināt arī ekonomisko ieguvumu no tā, ka cilvēks ar smagu invaliditāti strādā, kā tas atslēgo sociālo budžetu. Bet, manuprāt, šis izdevīgums ir ļoti liels," teic I.Balodis.

Lai cilvēkiem ar invaliditāti būtu iespējams uzsākt darba gaitas, Ivars Balodis norāda, ka jābūt valsts finansētiem sociāliem

mentoriem, darba audzinātājiem vai atbalsta personām: "Uzņēmējs pieņem darbā nevis labdarības vadīts, bet darbinieku, kuram piemīt zināmas prasmes un iemaņas, kuras viņš var uzņēmumā ieguldīt, tādējādi palīdzot uzņēmējiem sasniegt izvirzītos mērķus. Tomēr cilvēkam ar intelektuālās attīstības traucējumiem ir jāparāda, kā konkrētais darba uzdevums paveicams – vienu, divas, desmit, divsimt reizes, kamēr viņš to iemācās, un tam ir nepieciešams sociālais mentors. Pēc tam cilvēks savu darbu darīs ļoti labi."

Apvienībā "Apeiron" izveidotas prakses vietas, kur cilvēki var nākt praksē, piemēram, par lietvedī vai apgūt darbu ar biroja tehniku – skenēt dokumentus, veikt nelielus uzdevumus *word* un *excel* programmās, iegūstot pieredzi vai nostiprinot esošās zināšanas, kļūstot konkurētspējīgāks darba tirgū. Turklāt ieguvējs ir gan darbinieks, gan uzņēmējs, kuram nereti vienkāršiem darbiem strādātāju sameklēt ir grūti. Šādu pieredzi cilvēki varētu gūt nevalstiskās organizācijās, valsts struktūrās, uzņēmumos. Piemēram, pandēmijas laikā daudzi materiāli bija nepieciešami elektroniski. Un cilvēki ar invaliditāti lieliski šādu skenēšanas darbu var veikt. Ivars Balodis teic: "Vecajā Eiropā arī cilvēki ar ļoti smagu invaliditāti veiksmīgi strādā gan kā apkalpo-

Cilvēku ar invaliditāti skaits, kas iekārtojušies darbā Cēsu novadā 2022.gadā

	Skaits
Janvāris	7
Februāris	13
Marts	10
Aprīlis	13
Maijs	6
Jūnijs	4
Jūlijs	4
Augusts	8
Septembris	18
Oktobris	9
Novembris	7
Decembris	3
Kopā	102

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūras dati par NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem ar invaliditāti un to iekārtošanos darbā.

jošais personāls, gan biroja darbinieki, tam ir ļoti daudz dažādu piemēru. Lai tā būtu, liela loma ir arī pašvaldībām." □

Savs masāžas kabinets

Viens no Latvijas Neredzīgo biedrības Cēsu teritoriālās organizācijas biedriem DRUVIS BRENČS guvis bagātīgu darba pieredzi. Dzīvojot Gulbenē, strādājis gan rūpnīcā, gan kultūras namā, savukārt ieprecoties Cēsīs, strādājis uzņēmumā "Cēsu alus", līdz apguvis masiera profesiju.

D.Brenčs teic: "Jau sen man bija sapnis izmācīties par masieri. Kad 2011. gadā Latvijas Universitātes Rīgas Medicīnas koledža Eiropas Savienības projekta ietvaros apmācīja redzes invalīdus par masieriem, es arī izmācījos. Kursā bijām 24 studenti no visas Latvijas, profesijā esam palikuši 12, jo masiera darbs ir smags. Trim no mums ir privātprakse."

Pēc izglītības iegūšanas sācis darbu Aleksandra Bieziņa Raskuma pamatskolā, bet, kad skolai bija nepieciešams samazināt arī Druvim slodzi, nonācis līdz domai par sava kabineta izveidošanu. Viņš gan atzīst, ka sākums bijis grūts, jo jāiepazīstas ar daudziem noteikumiem, bet šī informācija cilvēkiem ar redzes grūtībām ir sarežģīti izla-

sāma: "Ar dokumentiem palīdzēja sieva, ar remontu – brālis, un pamazām iekārtoju kabinetu pēc valstī noteiktajiem normatīviem ārstniecības iestādēm. Tā kā telpas pieder Neredzīgo biedrībai, tad man ir daļēji samazināta īres maksa. Kabinetu atvēru 2021. gada jūnijā, pieņemu cilvēkus gan ar polisēm, gan par maksu. Veicu gan ārstniecisko klasisko masāžu, gan sporta, limfodrenāžas un citas masāžas, ko esmu papildus apguvis Masieru asociācijas rīkotajos kursos. Klientūra aug. Speciāli nereklamējos, jo uzskatu, ka vislabākā reklāma ir tā, kas nodota no mutes mutē."

Vērtējot cilvēku ar invaliditāti iespējas strādāt, Druvis uzsver: "Galvenais priekšnosacījums ir uzņēmējs, kurš nāk pretim, atbalsta, izprot cilvēku ar invaliditāti. Skolā ir ļoti labs, pieņemošs kolektīvs, kur esmu guvis vērtīgu pieredzi un labprāt turpinu strādāt. Mums skolā arī jāizprot bērni ar dažādām invaliditātes pakāpēm. Esot no tās pašas vides, viņus, viņu vajadzības labāk izprotu." D.Brenčs teic, ka pēc dabas ir optimists, atbalsta, ir jātic saviem sapņiem, mērķiem un, galvenais, jādarbojas: "Redzu daudz šo neatlaidību, vēlmi sasniegt iecerēto. Protams, lai rokas nenolaistos, svarīgs ir gan padoms, gan atbalsts." □

UZNĒMUMU PIEREDZE

Mērniecības uzņēmumā SIA "GBV" Cēsīs, kurā ir pāris darbinieku, kopš pērnā gada maija strādā arī darbinieks ar invaliditāti.

Uzņēmuma vadītājs Gundars Valģis "Druvai" teic, ka meklējis nepieciešamo darbinieku, jo speciālistus šajā nozarē atrast grūti: "Pieteicās cilvēks ar atbilstošu izglītību, tāpēc aicināju uz sarunu. Viņš pastāstīja, ka viņam ir invaliditātes grupa. Tā kā biju dzirdējis, ka ir atbalsta programma personām ar invaliditāti, sazinājos ar Nodarbinātības valsts aģentūru, uzrakstīju pieteikumu, nokārtojām visus nepieciešamos dokumentus un līdz ar to varē-

jām iegādāties darbiniekam speciāli pielāgotu galdū un krēslu. Tas viss bija vienkārši izdarāms, neradīja nekādus sarežģījumus."

G.Valģis teic, ka ar darbinieku ir apmierināts, un piebilst: "Svarīgākais, lai darbinieks ir ziņošs amatā, uz kuru pretendē. Ja ir atbilstoša izglītība, tas vispār ir lieliski, lai gan pie mums nereti piesakās arī cilvēki bez mērnieka izglītības. Būtu labi, ja jaunieši mācītos šo profesiju." Vērtējot cilvēku ar invaliditāti iespējas strādāt, uzņēmējs secina, ka tas atkarīgs gan no invaliditātes veida, gan katra cilvēka individuāli, viņa uzņēmības.

SIA"ZAAO" aizvadītā gada vasarā izveidojās sadarbība ar atbalsta centra "Pērle" dalībniekiem.

URDA vadītāja Arita Smalkā-Boriseviča teic: "Kad "Pērles" pārstāvji uzrunāja SIA "ZAAO" iespējama sadarbībai, apzinot dažādas darbības jomas, uzņēmums saskatīja sadarbības iespējas Dabas un tehnoloģiju parkā "URDA", kur mācību satura papildināšanai vienmēr noder kādi palīgmateriāli, uzskates līdzekļi, praktiski piemēri, lai mācību laikā apgūto mudinātu pielietot dzīvē. Tādēļ aicinājām SIA "ZAAO" kolektīvu kopīgi savākt otrreiz neizmantojamus, tīrus

kokvilnas T-krekus, kurus nodevām "Pērle" komandai, lai no tiem taptu sēžamie paklājiņi, ko URDA var izmantot savās nodarbinātībās. Sadarbība izdevās ļoti veiksmīga. Savstarpējais atbalsts ir nozīmīgs, jo tādā veidā ieguvām ne tikai praktisku lietu - paklājiņus, bet arī radījām iespēju veidot noderīgas lietas, ievērojot aprites ekonomikas principus - parādot, kā vecās lietas var atgriezt aprītē jaunā veidolā. Sadarbības ietvaros ar "Pērli" parādījām, ka ievērojot aprites ekonomikas principus ir iespējams jebkuram cilvēkam - svarīga ir tikai apņemšanās! Ja saskatīsim vēl kādas iespējas, kā va-

ram iesaistīt "Pērles" komandu savās aktivitātēs, noteikti darīsim to atkal!" □

Lappusi sagatavoja
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".